
Gheorghe Scutelnic

Notă informativă

Generalizarea practicii judiciare cu privire la metodologia cercetării delincvenței juvenile

Considerații Generale

Conform planului de activitate al Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți pentru anul 2023, Direcția sistematizare, generalizare a practicii judiciare și relații publice a avut drept obiectiv elaborarea *Notei informative* cu privire la înfăptuirea justiției de către judecătorii instanțelor de fond din raza de activitate a Curții de Apel Bălți.

Ținând cont de importanța și actualitatea problemei legate de fenomenul delincvenței juvenile, s-a efectuat prezenta notă informativă.

Nota informativă este preconizată pentru monitorizarea evoluției practicii judiciare și analiza datelor statistice a cauzelor penale în ordine de apel și recurs, pentru perioada anului 2022, în scopul identificării erorilor judiciare care au condiționat casarea totală sau parțială a hotărârilor supuse examinării.

Metodologia realizării studiului

Obiectul de cercetare al studiului au fost deciziile emise de către Curtea de Apel, rămase definitive, cu privire la examinarea cauzelor penale de către minori.

Sub acest aspect, au fost studiate 23 decizii emise în ordine de apel de către Curtea de Apel Bălți, 3 decizii emise în ordine de recurs, în perioada de referință și plasate în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor.

Analiza deciziilor s-a desfășurat detaliat, conform soluțiilor emise, structurat pe fiecare judecător în parte și instanța de fond emitentă, conducându-ne de faptul contestării sau nu a deciziilor cu recurs la Curtea Supremă de Justiție.

Ulterior, informația a fost generalizată și sistematizată pentru toate deciziile emise din eșantionul studiat.

Cadru normativ relevant

În legătură cu acest fapt, în primul rînd a fost studiată legislația națională care reglementează problema menționată, și anume:

- Codul Penal al R.M. nr. 985 – XV din 18 aprilie 2002;
- Codul de procedură penală al R.M. nr. 122-XV din 14 martie 2003;
- Codul de procedură penală al R.M., Comentariu, Editura Cartea Juridică, Chișinău 2020, autor Igor Dolea;
- Tratat de Drept Penal, Partea Specială, Volumul II, Chișinău 2015, autori Sergiu Brînză și Vitalie Stati;
- Convenția ONU privind Drepturile Copilului, (Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat Convenția cu privire la Drepturile Copilului la 20 Noiembrie 1989. Republica Moldova a aderat la Convenție în anul 1993);
- Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale;
- Standardele Minime ale ONU privind Administrarea Justiției Juvenile (Regulile de la Beijing);
- Recomandările ONU privind Prevenirea Delincvenței Juvenile (Recomandările de la Riyadh).

Notă: Prezenta notă informativă este efectuată în baza fișelor statistice de evidență a dosarelor penale examinate în ordine de apel (indicele 1a-, 1r-), aflate în procedura Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți, și a deciziilor plasate în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, pentru perioada anului 2022.

I. 1) Analiza juridico-penală și metodică cercetării delincvenței juvenile

1. Considerații teoretice.

Delincvența juvenilă este o formă a comportamentului deviant. La nivelul cunoștinței comune, comportamentul deviant rezidă în formele de conduită aflate în discordanță cu valorile și normele unui anumit sistem socio-uman. Delincvența formează una din speciile fenomenului de devianță cu mari implicații pentru tînar și colectivitate.

Definirea delincvenței se pornește de fapt, de la conceptul de maturizare socială. Din această perspectivă, delincventul deseori apare ca un individ cu o insuficientă maturizare socială și cu dificultăți de integrare în societate, care intră în conflict cu cerințele unui anumit sistem valorico-normativ, inclusiv cu normele juridice.

Delincventul prezintă un deficit de socializare, determinat de perturbarea sau insuficiența proceselor de asimilare a cerințelor și normelor mediului socio-cultural și a proceselor de acomodare la acesta prin acte de conduită acceptabile din punct de vedere social-juridic.

Dreptul penal dă o definiție clară actului delincvențial (infracțiuni) punând accent pe caracterul socialmente periculos al faptei și pe vinovăție în săvârșirea ei. Delincvența juvenilă este un fenomen ce include totalitatea încălcărilor de norme sociale, săvârșite de către tineri sub 18 ani, încălcări sancționate penal. Ea se referă așadar la activitățile ilegale comise de copil sau adolescent.

Fenomenul este etichetat sub diverse denumiri: copii cu tulburări de comportament (termen medical); tineri inadaptați (termen sociologic); „copii - problemă” (termen psihopedagogic); minori delincvenți (termen juridic), etc.

Abordarea științifică a delincvenței juvenile a fost făcută de pe pozițiile determinismului probabilist aplicat în psihologie, conform căruia orice fenomen psihic este determinat, în ultima instanță, de acțiunea externă, dar orice acțiune externă determină actul psihic numai mijlocit, refractându-se prin însușirile, stările și activitatea psihică a persoanei care este supusă acestei acțiuni.

În definirea delincvenței s-a considerat că este util să se pornească de la conceptul de maturizare socială. Maturizarea socială are ca element definitoriu capacitatea individului de a menține un echilibru dinamic între interesele sale și interesele societății, între nevoile și aspirațiile sale și nevoile proiectate ale societății. Conceptul de delincvență juvenilă este abordat, în majoritatea clasificărilor care vizează comportamentul uman, sub unghiul evaluărilor normative, în cadrul mai larg al devianței.

În sens juridic, termenii de „justiție juvenilă” și „justiție pentru copii” nu sunt identici. Termenul „justiție juvenilă”, după cum s-a menționat mai sus, se referă la un sistem de justiție pentru copiii care sunt acuzați că au comis fapte penale, iar termenul de „justiție pentru copii” trebuie privit mai larg, incluzând și martorii, victimele minore. Sistemul de justiție juvenilă este o componentă formală a definiției mai largi care cuprinde toate infracțiunile comise de minori. Suplimentar instanțelor de judecată care examinează cauzele minorilor, sistemul cuprinde structurile oficiale: poliția, procuratura, avocatura, mediatorii, serviciul de probațiune și instituțiile penitenciare. Sistemul trebuie să activeze în cooperare cu autoritățile relevante domeniului sănătății, învățământului, de asistență socială și organele nonguvernamentale.

Sarcinile de bază ale justiției juvenile sunt:

- de a preveni comiterea și recidiva faptelor de natură penală;
- de a resocializa și a reintegra infractorii minori;
- de a se preocupa de necesitățile și interesele victimelor.

Sistemul de justiție juvenilă ar trebui privit ca un component al unei strategii mai largi de prevenire a delincvenței juvenile care ține cont de contextul larg al familiei și școlii.

Serviciile de prevenire sunt în mod special relevante pentru copii și fac parte din oricare sistem de justiție juvenilă. Cerința ca statele să ofere servicii de prevenire pentru copii, face parte din standardele internaționale de bază privind justiția juvenilă – inclusiv Convenția ONU privind Drepturile Copilului (CDC), Standardele Minime ale ONU privind Administrarea Justiției Juvenile (Regulile de la Beijing), Recomandările ONU privind Prevenirea Delincvenței Juvenile (Recomandările de la Riyadh) și Recomandările ONU privind Minorii lipsiți de Libertate (Regulile de la Havana) – fapt care accentuează importanța serviciilor de prevenire.

La momentul actual UNICEF cooperează strâns cu Guvernul Republicii Moldova pentru a ajuta autoritățile să dezvolte infrastructura socială necesară și programe de susținere pentru copiii și familiile care sunt expuși riscului de a intra în conflict cu legea.

Datorită volumului vast al serviciilor de prevenire, acestea au fost divizate în trei categorii, după cum urmează:

Prevenirea primară este definită ca fiind legată de programele de prevenire direcționate spre copiii cu comportament anti-social și cei care sunt expuși riscului sporit de delincvență;

Prevenirea secundară este utilizată pentru a descrie serviciile direcționate spre acei copii care au comis infracțiuni și care fie sunt ”deviați” de la procedurile judiciare formale sau care au fost condamnați la o sentință neprivativă de libertate;

Prevenirea terțiară este utilizată pentru a se referi la programe pentru copiii care au fost condamnați pentru comiterea unei infracțiuni și care au fost condamnați la o sentință privativă de libertate, și ține de programele de reintegrare și reabilitare care tind să ajute copiii să se întoarcă la comunitățile din care provin și să prevină recidiva.

Respectarea individualității juvenile, în concordanță cu liniile proprii de dezvoltare ale acesteia, au devenit deziderate cu tendință de accentuare permanentă, menționându-se că dezvoltarea fiecărui tânăr are loc în condițiile specifice mediului față de care acesta depune efort continuu de adaptare.

2. Descrierea succintă a actelor internaționale specifice justiției pentru copiii în conflict cu legea

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului este tratatul în domeniul drepturilor copilului, care în coroborare cu recomandările Consiliului Europei, Comitetului pentru drepturile copilului au impus un set de standarde internaționale

obligatorii în domeniul promovării, protecției drepturilor copilului, inclusiv a copilului în conflict cu legea.

Articolul 3 (1) din Convenția cu privire la drepturile copilului prevede că, toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice ori private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de alte organe, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

Regulile de la Beijing au prevăzut și că înțelesul noțiunii de capacitate penală urmează să fie definit în mod clar și că vârsta răspunderii penale nu trebuie fixată la o limită prea mică, ținând cont de gradul de maturitate emoțională, psihică și intelectuală a copilului. Definierea vârstei răspunderii penale trebuie făcută într-un cadru juridic care să țină seama de capacitatea, abilitățile de dezvoltare și experiența contextuală a unui copil.

Potrivit art. 40 alineatul 3 lit. (a) din Convenția cu privire la drepturile copilului, Statul-parte trebuie să stabilească o vârstă minimă a responsabilității penale sub care copiii nu pot fi trași la răspundere pentru presupusa comitere a unei infracțiuni.

Articolul 40 litera b) punctul iii) din Convenția cu privire la drepturile copilului prevede ca orice cauză să fie examinată, fără întârziere de către o autoritate sau de către o instanță judiciară competentă, independentă și imparțială, după o procedură echitabilă, conform prevederilor legii, în prezența avocatului și dacă acest lucru nu este contrar interesului superior al copilului datorită, în special, vârstei și situației sale, în prezența părinților săi sau a reprezentanților legali.

În conformitate cu dispozițiile art.37 alineatul 1 lit. (b) din Convenția cu privire la drepturile copilului, copiii nu ar trebui să fie privați de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Toți copiii privați de libertate urmează să fie tratați uman și cu respect, și într-un mod care să țină seamă de nevoile lor specifice. Un astfel de tratament uman include dreptul la asistență juridică sau de altă natură, cum ar fi serviciile medicale sau psihologice.

Documentele Națiunilor Unite au recomandat să se excludă recurgerea la detenție preventivă pentru minori, cu excepția cazurilor de infracțiuni deosebit de grave comise de minori cu vârste mai mari, iar în acest caz, să se limiteze durata detenției preventive, totodată minorii să fie separați de adulți și hotărârile de acest gen să fie, în principiu, ordonate, după consultări prelabile, cu un serviciu social, în vederea alegerii unor propuneri alternative, reglementări care, au fost puse în aplicare de către statul nostru.

Același articol din Convenție, precum și Regulile de la Tokio au prevăzut de asemenea că, în cazul copiilor, se poate recurge la privarea de libertate doar ca la o măsură extremă și pentru perioada cea mai scurtă care se impune. Conform prevederilor Convenției, orice copil are dreptul să conteste legalitatea măsurii privative de libertate adresându-se autorităților competente, relevante, independente și imparțiale, și să primească o soluționare imediată.

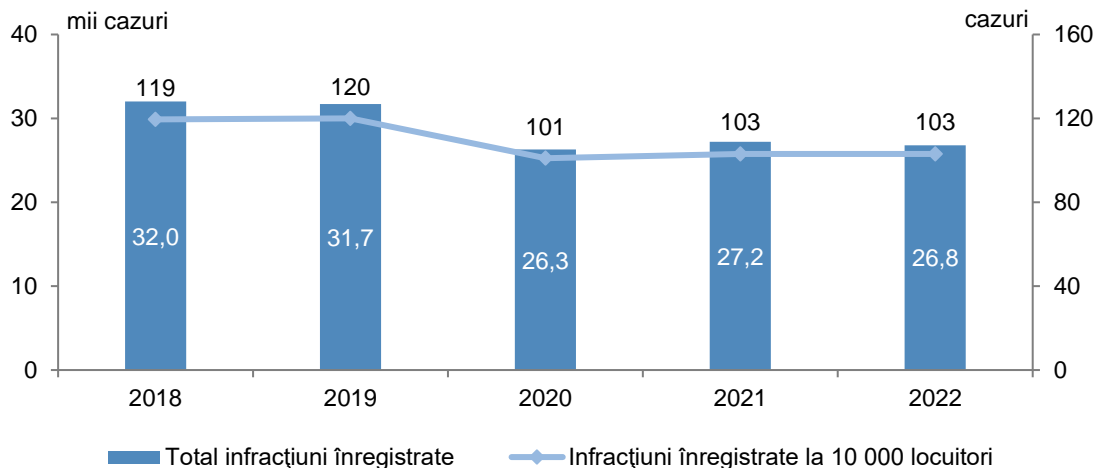
I.2) Dinamica criminalității în mediul copiilor în Republica Moldova

Conform datelor statistice furnizate de STI a Ministerului Afacerilor Interne, pe parcursul a **12 luni ale anului 2022**, în Republica Moldova au fost săvârșite 25208 infracțiuni, comparativ cu 25398, înregistrate în aceeași perioadă a anului 2021, ceea ce constituie o descreștere cu 0,75 %.

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova pentru anul 2022 din totalul infracțiunilor săvârșite de 25208 infracțiuni, rata infracționalității a constituit 103 infracțiuni la 10000 de locuitori, comparativ cu 119 infracțiuni în anul 2018.

În diagrama de mai jos, indicăm dinamica infracționalității pe țară, comparativ pentru o perioadă de cinci ani, ce constituie o scădere, puțin semnificativă în ultimii trei ani, comparativ cu anii 2018-2019:

Diagrama nr. 1. Rata infracționalității, 2018-2022

În perioada de referință, de către copii și cu participarea acestora, pe țară, au fost săvârșite **705** infracțiuni, comparativ cu 695 în anul 2021, ceea ce constituie o creștere cu 1,44 %, față de perioada analogică a anului precedent.

Astfel, **2,79 %** din numărul total al infracțiunilor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova au fost săvârșite de către copii sau cu participarea acestora, comparativ cu 2,73% săvârșite în anul 2021.

Minorii, cel mai frecvent au fost implicați în săvârșirea furturilor – 59,9%, după care urmează jafurile – 11,9% și huliganismul – 4,5%.

În tabelul de mai jos, indicăm infracționalitatea juvenilă, comparativ pe o perioadă de 5 ani:

Tabelul nr. 1. Infracționalitatea juvenilă pe sexe, 2018-2022, cazuri

	2018	2019	2020	2021	2022
Infracțiuni săvârșite de minori	688	664	606	695	705
Rata infracționalității juvenile, cazuri la 100 mii copii cu vârsta 0-17 ani	119	120	101	103	103

Urmare analizei datelor statistice s-a constatat că, la comiterea a **705** infracțiuni înregistrate în perioada anului 2022, au participat **1039** copii, dintre care **974 băieți** și **67 fete**.

Este de menționat și faptul că:

- **1013** copii au săvârșit infracțiuni pentru **prima dată**;
- **26** copii au săvârșit infracțiuni **repetat**.

În tabela de mai jos, indicăm numărul copiilor implicați în acțiuni criminale, comparativ pentru o perioadă de trei ani:

Tabelul nr. 2. Numărul persoanelor care au comis infracțiuni, 2020-2022

	2020	2021	2022	2022 în % față de 2021
Total	13 017	14 263	13 482	94,5
Femei	1 002	1 142	1 059	92,7
Bărbați	12 015	13 121	12 423	94,7
Inclusiv minori	1 137	1 163	1 039	89,3

Analizând tabela cu nr. 2, s-a constatat că numărul copiilor implicați în acțiuni criminale este într-o eventuală scădere, dacă în anul 2021 la comiterea infracțiunilor au participat 1163 minori, atunci în anul 2022 cifra a scăzut cu 124 de copii, astfel, în acțiuni criminale au fost implicați 1039 de minori.

Fiind analizată tactica infracționalității, s-a constatat că, fenomenul infracțional în rândul copiilor este dominat de infracțiunile mai puțin grave, la comiterea cărora au participat **771** (888 - a.2021) copii, urmat de infracțiunile grave, la comiterea cărora au participat **188** (192 - a.2021) copii și ușoare, la comiterea acestui gen de infracțiuni au participat **74** (69 - a.2021) copii, **3** (8 - a.2021) copii au comis infracțiuni excepțional de grave și **3** (6- a.2021) copii au comis infracțiuni deosebit de grave.

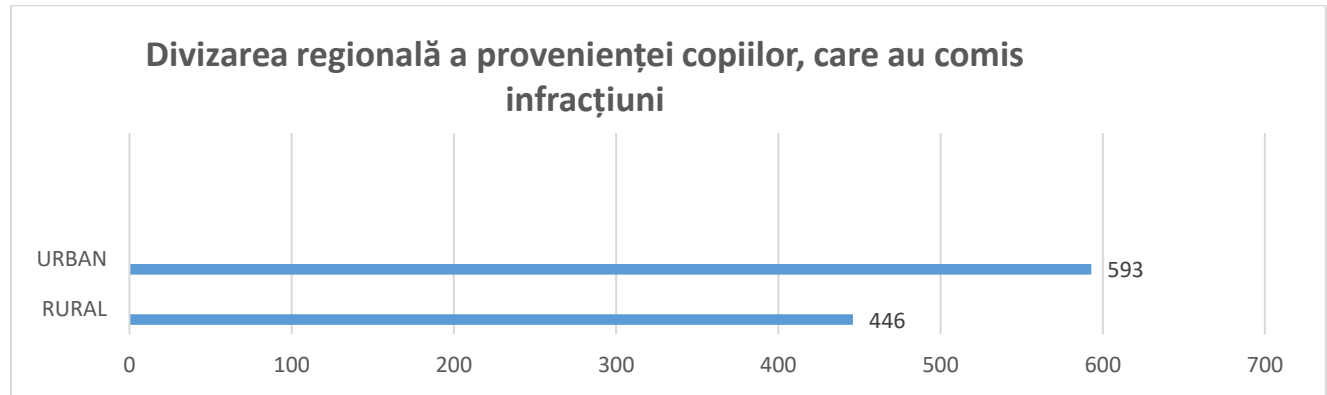
Conform criteriului de divizare regională a provenienței copiilor, care au comis

infracțiuni se atestă că fenomenul infracțional în mediul copiilor este centrat:

- în mediul urban - **593** copii (678 - a.2021), comparativ cu
 - mediul rural **446** copii (485 - a.2021),
- coraportul fiind: urban afectat de 57,07 %, iar rural de 42,93 %.

Datele menționate supra, sunt indicate în diagrama de mai jos:

Diagrama nr. 2. *Divizarea regională a provenienței copiilor care au comis infracțiuni:*

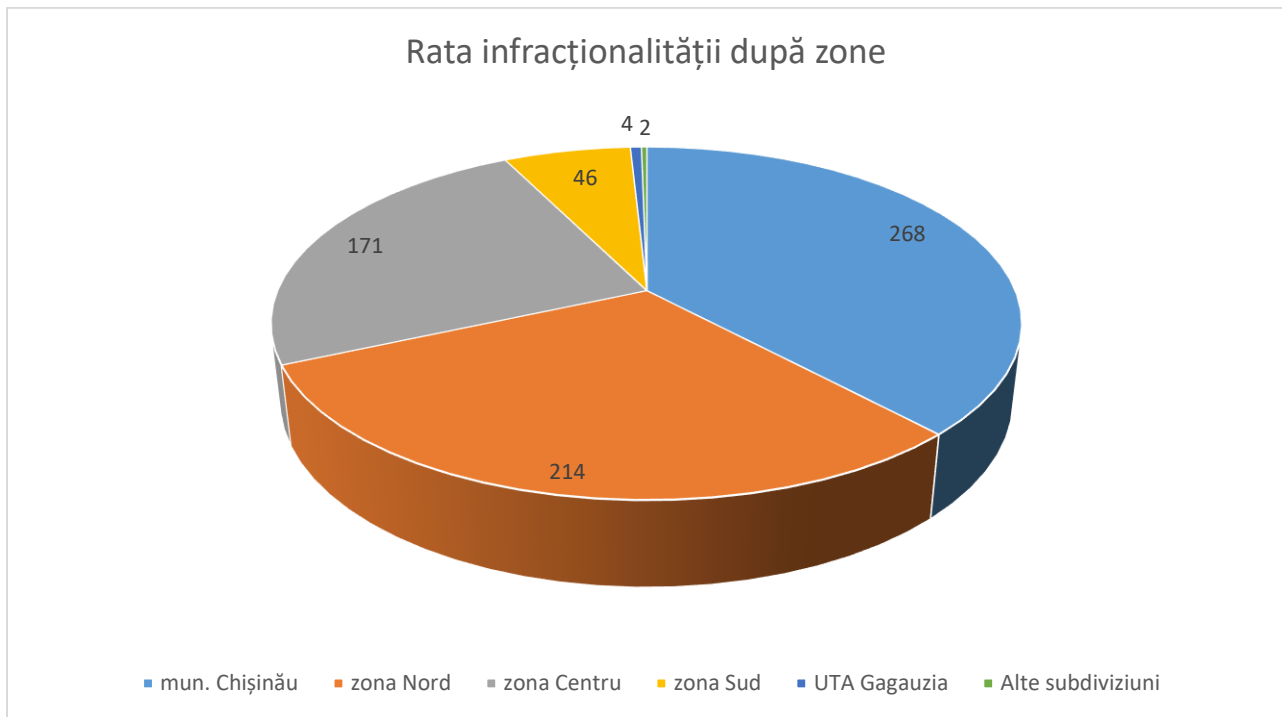

Divizarea ratei criminalității, după principiul zonal și numărul copiilor cu vârstă cuprinsă între 10-18 ani (conform sursei Biroului National de Statistica pentru anul 2022), atestă următoarele:

- **mun. Chișinău** a înregistrat 268 (230 - a.2021) infracțiuni săvârșite de către copii sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 63195 de copii;
- **zona Nord** a înregistrat 214 (235 - a.2021) infracțiuni săvârșite de către copii sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 91236 de copii;
- **zona Centru** a înregistrat 171 (163 - a.2021) infracțiuni săvârșite de către copii sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 110019 de copii;
- **zona Sud** a înregistrat 46 (51 - a.2021) infracțiuni săvârșite de către copii sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 54619 de copii;
- **DP a UTA Găgăuzia** a înregistrat 4 (10 - a.2021) infracțiuni săvârșite de către copii sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 16291 de copii;
- **alte subdiviziuni** 2 (5 – a. 2021) infracțiuni săvârșite de către copii sau cu participarea acestora.

În diagrama cu nr. 3 este indicată rata infracționalității după zone:

Diagrama nr. 3. Rata infracționalității după zone

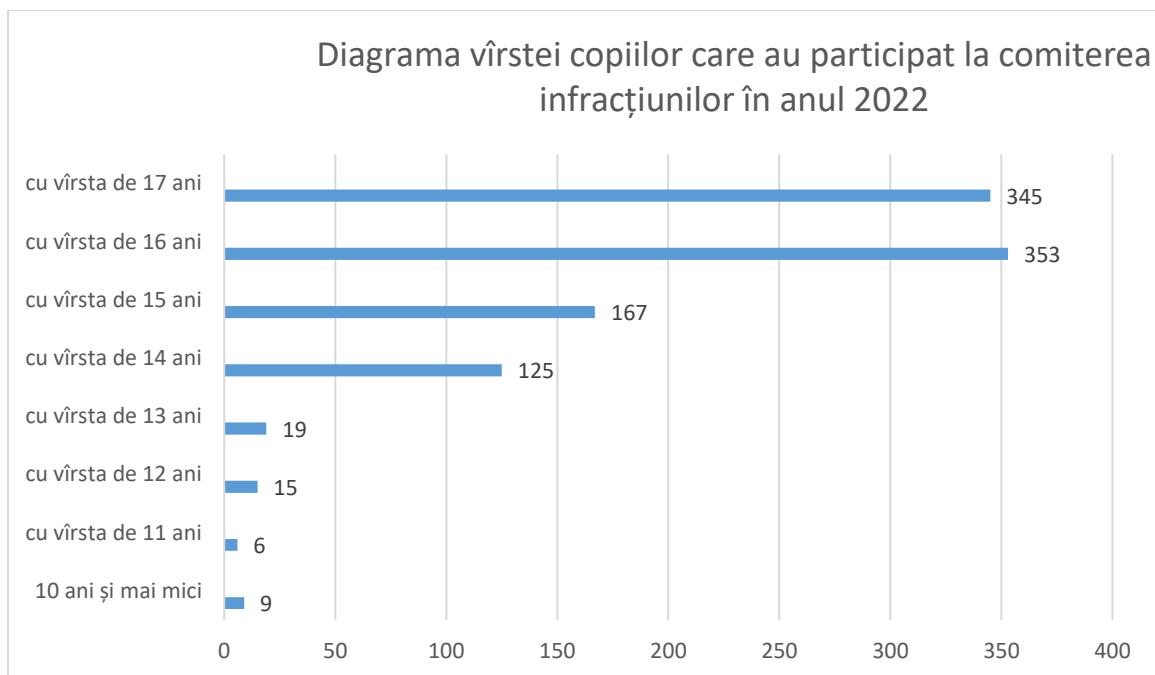
I.3) Aspectul participativ al copiilor la săvârșirea infracțiunilor

După aspectul de vârstă al copiilor care au participat la comiterea infracțiunilor distingem că:

- 345 copii sunt cu vârsta de 17 ani; - 19 copii sunt cu vârsta de 13 ani; - 353 copii sunt cu vârsta de 16 ani; - 15 copii sunt cu vârsta de 12 ani; - 167 copii sunt cu vârsta de 15 ani; - 6 copii sunt cu vârsta de 11 ani; - 125 copii sunt cu vârsta de 14 ani; - 9 copii sunt cu vârsta de 10 ani și mai mici.

În diagrama cu nr. 4 este descrisă vârsta copiilor care au participat la comiterea infracțiunilor pentru, perioada anului 2022:

Diagrama nr. 4. *Diagrama vârstei copiilor care au participat la comiterea infracțiunilor în anul 2022*

II.1) Analiza datelor statistice privind examinarea cauzelor penale cu participarea minorilor, examinate în ordine de apel de către Curtea de Apel Bălți

Conform datelor statistice, în perioada nominalizată în cadrul Curții de Apel Bălți s-au aflat în procedură 38 cauze penale în ordine de apel, cu participarea a 55 de minori, dintre care au fost examinate 23 cauze, cu participarea a 34 de minori (60,53 %).

Restul dosarelor neîncheiate la sfârșitul perioadei raportate și care se regăsesc în procedură de examinare pentru perioada anului 2023, constituie 15 cauze pe 21 inculpați minori (39,47 %):

Din totalul de 23 cauze examinate pe 34 de persoane minore, au fost emise următoarele soluții:

- Hotărîre nouă – 19 cauze pe 28 de minori (82,61 %),
- Fără modificări – 4 cauze pe 6 minori (17,39 %).

Făcînd o analiză comparativă a cauzelor penale cu participarea minorilor în raza de activitate a Curții de Apel Bălți, examinate în ordine de apel de către CA Bălți, în tabelul cu nr.3, vom indica numărul de cauze examinate în coraport cu nr. de minori, pe o perioadă comparativă de 5 ani.

Tabelul nr. 3. Numărul cauzelor penale/nr. minorilor pentru perioada a. 2020-2022

Anul	2018	2019	2020	2021	2022
Nr. de cauze penale cu participarea minorilor	27/30	25/33	20/25	19/24	23/34

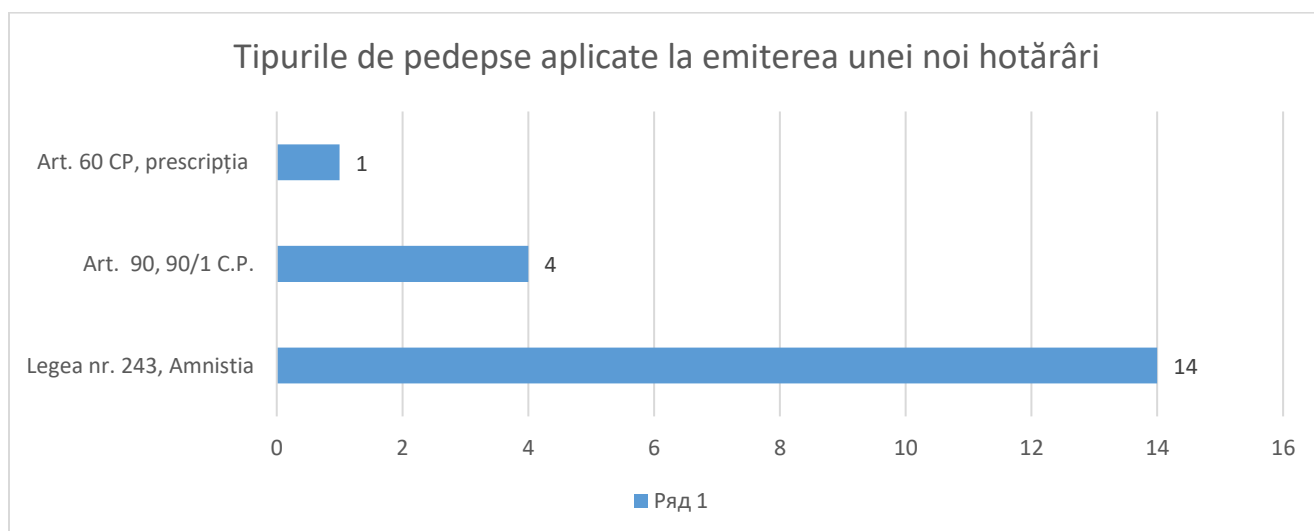
Efectuînd o analiză a cauzelor penale comise de către minori, se atestă o creștere a numărului de copii implicați în acțiuni criminale, comise în raza de activitate a Curții de Apel Bălți. Astfel, dacă în anul 2021 în acțiuni criminale au fost implicați 24 de copii, atunci în anul 2022, s-a observat o semnificativă creștere, numărul total al copiilor implicați în comiterea infracțiunilor constituind - 34.

Curtea de Apel Bălți în perioada de referință, din totalul de 19 cauze examinate cu pronunțarea unei noi hotărâri, au fost stabilite următoarele tipuri de pedepse:

- ✓ 14 cauze: (73,68 %) condamnarea, cu aplicarea Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia,
- ✓ 4 cauze: (21,1 %) condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, conform art. 90 CP, 90¹ CP: 9 cauze,
- ✓ 1 cauze: (5,26 %) încetat, în legătură cu intervenirea termenului de prescripție.

În diagrama de mai jos se indică tipurile de pedepse aplicate de instanța de apel:

Diagrama nr. 5: Tipurile de pedepse aplicate

Din diagrama cu nr. 5 se observă faptul că în 14 cauze, din totalul de 19 casate de către instanța de apel, au fost casate din motivul neaplicării corecte a Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței R.M., sau, în unele cazuri de neaplicare a Legii nr. 243 din considerentul emiterii sentinței anterior emiterii Legii cu privire la amnistie, care, oricum implică casarea sentinței și aplicarea amnistiei de către instanța superioară.

Cu referire la examinarea cauzelor penale cu participarea minorilor, Curtea de Apel Bălți va menționa și despre faptul creării colegiilor specializate în examinarea cauzelor cu participarea minorilor. Astfel, prin ordinul președintelui Curții de Apel Bălți nr. 1 I din 03 ianuarie 2022, pentru anul 2022 au fost desemnați judecătorii: Ala Rotaru, Ruslana Burdeniuc și Dumitru Pușca, restul cauzelor examinate, au rămas rest de la colegiile stabilite anterior.

Judecătorii Colegiului Penal în perioada raportată au soluționat:

1. Oxana Mironov - 2 cauze aflate în procedură pe 3 persoane, dintre care au fost examinate 2 cauze pe 3 persoane:
 - hotărîre nouă – 2/3 (100 %),
2. Viorel Pușcaș - 2 cauze aflate în procedură pe 2 persoane, dintre care au fost examinate 2 cauze pe 2 persoane:
 - hotărîre nouă – 1/1 (50 %), fără modificări - 1/1,
3. Ala Rotaru - 12 cauze aflate în procedură pe 19 persoane, dintre care au fost examinate 6 cauze pe 11 persoane:
 - hotărîre nouă – 5/9 (20 %), fără modificări - 1/2,
 - rest – 6/8
4. Ruslana Burdeniuc - 6 cauze aflate în procedură pe 7 persoane, dintre care au fost examinate 4 cauze pe 4 persoane:
 - hotărîre nouă – 4/4 (100 %),
 - rest – 2/3
5. Dumitru Pușca - 7 cauze aflate în procedură pe 11 persoane, dintre care au fost examinate 4 cauze pe 7 persoane:
 - hotărîre nouă – 4/7 (100 %),
 - rest – 3/4
6. Angela Revenco - 7 cauze aflate în procedură pe 10 persoane, dintre care au fost examinate 3 cauze pe 4 persoane:
 - hotărîre nouă – 1/1 (33,34 %), fără modificări - 2/3
 - rest – 4/6

7. Ghenadie Liulca - 2 cauze aflate în procedură pe 4 persoane, dintre care au fost examinate 2 cauze pe 4 persoane, dintre care:
- hotărîre nouă – 2/4 (100 %).

În tabelul de mai jos indicăm care sunt indicii statistici privind examinarea cauzelor penale cu participarea minorilor, împotriva sentințelor instanțelor de fond din raza de activitate a Curții de Apel Bălți, pentru perioada anului 2022.

Instanța judecată de	Total cauze parvenite/ persoane	Cauze examinate/ persoane	Fără modificări	Casat, hotărîre nouă	Rest 2023
Jud. Bălți (sediul Central)	8/12	7/11	-	7/11	1/1
Sediul Sîngerei	4/6	-	-	-	4/6
Sediul Fălești	2/2	2/2	1/1	1/1	-
Total Jud. Bălți	14/20	9/13	1/1	8/12	5/7
Jud. Soroca (sediul Central)	7/10	4/6	-	4/6	3/4
Sediul Florești	1/1	-	-	-	1/1
Total Jud. Soroca	8/11	4/6	-	4/6	4/5
Jud. Drochia (sediul Central)	5/8	3/6	-	3/6	2/2
Sediul Glodeni	1/2	1/2	1/2	-	-
Sediul Râșcani	-	-	-	-	-
Total Jud. Drochia	6/10	4/8	1/2	3/6	2/2
Jud. Edineț (sediul Central)	7/8	4/4	1/1	3/3	3/4
Sediul Briceni	2/4	1/1	-	1/1	1/3
Sediul Ocnița	-	-	-	-	-
Sediul Dondușeni	1/2	1/2	1/2	-	-
Total Jud. Edineț	10/14	6/7	2/3	4/4	4/7
TOTAL	38/55	23/34	4/6	19/28	15/21

II.2) Statistica cauzelor penale examinate în ordine de recurs

Conform datelor statistice pentru perioada nominalizată, s-a constatat că **s-au aflat în procedură în ordine de recurs 3 cauze penale** cu participarea a **4 inculpați minori**.

- 1 cauză penală cu participarea a 2 persoane minore a parvenit de la Judecătoria Bălți, Sediul Central, care a fost examinată de către judecătorul R.Burdeniuc, cu menținerea sentinței instanței de fond fără modificări,
- 1 cauză penală cu participarea a 1 persoane minore a parvenit de la Judecătoria Drochia, Sediul Central, care a fost examinată de către judecătorul I.Talpa, cu menținerea sentinței instanței de fond fără modificări,
- 1 cauză penală cu participarea a 1 persoane minore a parvenit de la Judecătoria Edineț, Sediul Dondușeni, care a fost examinată de către judecătorul Ala Rotaru, cu casarea sentinței instanței de fond și trimiterea cauzei la rejudecare, în alt complet de judecată.

III. Practica judiciară de examinare a cauzelor penale cu participarea minorilor, de către Curtea de Apel Bălți

Având în vedere că, potrivit garanțiilor CEDO și în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dreptul oricărei persoane de a avea acces la justiție și la un proces echitabil – în toate componentele sale (în special dreptul de a fi informat, dreptul de a fi ascultat, dreptul de a beneficia de apărare și reprezentare juridică) – este necesar într-o societate democratică și că acesta se aplică, în egală măsură, copiilor, ținându-se cont de capacitatea de discernământ a acestora.

Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitoare la consecvența în pronunțarea sentințelor, a implicat standardele Consiliului Europei legate de aspecte precum individualizarea pedepsei, proporționalitatea pedepsei cu gravitatea infracțiunii, circumstanțele agravante și atenuante, recidiva și motivarea pedepsei.

La propunerea sau dispunerea de pedepse, ar trebui să se țină seama de impactul probabil al pedepsei asupra făptuitorului individual, ulterior evitându-se afectarea posibilei reabilitări a făptuitorului, îndeosebi a celui minor.

Ca urmare a analizei și studierii deciziilor adoptate și pronunțate de către Colegiile penale ale Curții de Apel Bălți, în cauzele penale privind infracțiunile comise cu participarea minorilor, s-a concluzionat că sentințele primelor instanțe au fost casate în latura pedepsei penale pe motivul aplicării incorecte a Legii nr. 243 din 24.12.2021

privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

Sub acest aspect, drept exemplu poate fi adusă decizia Curții de Apel Bălți din 13 aprilie 2022, prin care a fost casată sentința instanței de fond din 17 februarie 2022, în cauza penală prin care minorii P.M., G.A. și C.A. au fost recunoscuți vinovați în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. 2 lit. b) CP, art.152 alin.(1) CP RM care, în temeiul art.107 alin.(1) CP RM, s-au înlăturat de răspunderea penală pe art.287 alin.(2) lit.b) CP RM, art.152 alin.(1) CP RM în temeiul art.2 pct.1), 3) a Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia, cu încetarea procesului penal în temeiul art.391 alin.(1) pct.6) CPP RM.

În motivarea sentinței, instanța de fond a constatat faptele comise de către minori și a reținut că P. M., la data de 12.09.2021 aproximativ pe la ora 21.00 min., aflându-se împreună cu minorul C. A. și G. A. în fața magazinului „XXX”, amplasat pe drumul central din s.XX raionul XY, exprimând o vădită lipsă de respect față de societate și normele morale stabilite, încălcând ordinea publică, printr-o obrăznicie deosebită, din intenții huliganice s-a apropiat de cet. A. O., a.n.10.01.1962 care cobora scările magazinului și i-a dat basmaua de pe cap pe față, de două ori a îmbrâncit-o la pământ, apoi i-a aplicat cu palma o lovitură în regiunea feței, cauzându-i victimei vătămări corporale care, conform raportului de expertiză s-au calificat ca neînsemnate.

Instanța de fond a reținut că aceleași fapte identice au fost comise și de către minorul G.A., la fel fiind stabilită și pedeapsa identică.

Astfel, pentru inculpații minori P.M. și G.A., în temeiul art.107 alin.(1) CP RM, s-a înlăturat răspunderea penală pe art.287 alin. (2) lit. b) CP RM în temeiul art.2 pct.1), 3) a Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia, cu încetarea procesului penal în temeiul art.391 alin. (1) pct.6) CPP RM.

În continuare, instanța de fond a reținut că și minorul C.A. a comis aceleași fapte identice ca și minorii P.M. și G.A., infracțiunea fiind încadrată în baza art. 287 alin.(2) lit. b) CP. Tot el, la aceeași dată, aflându-se în preajma magazinului „XX” din s. XX raionul XY, urmare a acțiunilor huliganice, urmărind scopul vătămării intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății, i-a aplicat cet.A. O., a.n.10.01.1962 mai multe lovituri cu pumnii în regiunea feței. Astfel, conform raportului de constatare din 16.09.2021 la A. O. s-a stabilit următoarele leziuni corporale în formă de: comoție cerebrală, fractura mandibulei pe dreapta în regiunea unghiului mandibular, echimozele în jurul ambilor ochi, contuzia globului ocular stâng, care se califică la vătămare corporală medie, în baza criteriului dereglării sănătății de lungă durată.

Astfel, pentru minorul C.A. în temeiul art.107 alin.(1) CP RM, s-a înlăturat răspunderea penală pe art.287 alin. (2) lit.b) și art.152 alin.(1) CP RM în temeiul art.2 pct.1), 3) a Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia, cu încetarea procesului penal în temeiul art.391 alin.(1) pct.6) CPP RM.

Cauza penală a fost examinată în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, potrivit art.364/1 CPP RM.

Împotriva sentinței instanței de fond a declarat apel procurorul în Procuratura raionului XX, invocând ilegalitatea sentinței pronunțată de instanța de judecată în ședința preliminară, în temeiul art.332 și art.350 CPP RM, considerînd-o ilegală, stabilind cu certitudine că, aplicarea amnistiei față de inculpat nu constituie temei de reabilitare a persoanei, ca urmare se prezumă că, inculpatul urmează a fi recunoscut vinovat de comiterea faptei imputate. Acuzarea a considerat că, unica soluție care putea fi adoptată de către instanța de judecată în cazul solicitării aplicării amnistiei de către inculpat, era sentința de condamnare, fiind expres prevăzut în art.389 alin. (4) pct.2) din CPP - cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei.

Avocatul în interesele inculpaților P. M., G. A. și C. A. în ședința instanței de apel a pledat pentru respingerea apelului declarat de procuror, ori toți participanții au depus cerere de examinare a cauzei în procedură simplificată, au recunoscut vina, mai mult încetarea procesului se putea efectua și la procuratură și în ședința preliminară, solicitând respingerea apelului cu menținerea fără modificări a sentinței instanței de fond.

Inculpații în ședința instanței de apel au susținut poziția apărătorului, au recunoscut vina, solicitând menținerea sentinței instanței de fond fără modificări, cu aplicarea legii privind amnistia.

În cadrul examinării cauzei în instanța de apel, colegiul penal a ținut să menționeze că instanța de fond a motivat eronat soluția, aplicînd incorect prevederile art. 389 al.4 CPP RM, care indică inclusiv, că sentința de condamnare se adoptă: cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art.107 din Codul penal și în cazurile prevăzute în art.89 alin.(2) lit.a), b), c), e), f) și g) din CP.

Potrivit art.107 al.1 Cod Penal al RM se reglementează că, amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

Colegiul penal în cadrul examinării cauzei a menționat și despre prevederile art. 395 al.1 p.2,3 Cod Procedură Penală a RM, care reglementează, că în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate, pe lângă alte chestiuni: constatarea că inculpatul este vinovat de săvîrșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, categoria și mărimea pedepsei aplicate inculpatului pentru fiecare infracțiune constatată ca dovedită. În caz dacă instanța îl găsește pe inculpat vinovat, dar îl liberează de pedeapsă pe baza

prevederilor respective ale Codului penal, ea este datoare să menționeze aceasta în dispozitivul sentinței.

În aspectul dat, instanța de fond la adoptarea soluției nu a constatat vinovăția inculpaților în faptele incriminate și nu a stabilit pedeapsa, fapt ce vine în contradicție cu prevederile procedurii penale privind adoptarea sentinței de condamnare.

Colegiul penal al Curții de Apel Bălți, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei penale s-a condus de principiile generale de aplicare a pedepsei consfințite în art.61 al.2 CP RM, ținând cont de scopul pedepsei penale întru restabilirea echității sociale, corectarea celor condamnați, precum și prevenirea săvârșirii de către ei a altor infracțiuni, la fel de criteriile generale de individualizare a pedepsei penale prevăzute de art.75 CP RM, și anume de gravitatea faptei penale, ținând cont de faptul că inculpații au comis crimele calificate ca mai puțin grave, a ținut cont și de motivul crimei, de persoana inculpaților, de influența pedepsei asupra corectării vinovaților.

La fel, instanța de apel a ținut să menționeze și că inculpații minori nu aveau antecedente penale, fiind celibatari, la evidența medicului narcolog și psihiatru nu se aflau, inculpații fiind de vârstă minoră, urmând a fi aplicate la numirea pedepsei și prevederile art.79 al.1 Cod penal al RM privind aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege, minoratul persoanei constituind circumstanță excepțională a cauzei.

Din aceste considerente, Colegiul penal a considerat necesară constatarea vinovăției față de inculpații minori P.M. și G.A., pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.287 al.2 lit.b CP RM, cu aplicarea art.364/1 al.8 CPP RM, art.79 al.1 CP RM, cu numirea pedepsei sub formă de amendă în mărime de 1000 u.c., în baza Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, cu liberarea de executarea pedepsei penale.

Totodată, în privința inculpatului C. A., pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.287 al.2 lit. b CP RM și art.152 al.1 CP RM, cu aplicarea art.364/1 al.8 CPP RM, art.79 al.1 CP RM, cu numirea pedepsei, după cum urmează:

-în baza art.287 al.2 lit. b CP RM sub formă de amendă în mărime de 1000/una mie/ u.c.;

-în baza art.152 al.1 CP RM sub formă de închisoare pe un termen de 1/unu/ an.

În baza art.90 al.1 CP RM a fost suspendată condiționat executarea pedepsei închisorii pe un termen de probațiune de 1/unu/ an.

În baza art.84 al.3 CP RM pedepsele aplicate lui C. A. să fie executate de sine stătător, în baza Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, cu liberarea de executarea pedepsei penale.

Fiind verificată baza de date o hotărârilor Curții Supreme de Justiție s-a constatat că părțile nu au depus recurs ordinar împotriva deciziei instanței de apel.

Sub aspectul aplicării incorecte a Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, fiind analizate în continuare sentințele instanțelor de fond, prin prisma deciziilor emise de Curtea de Apel Bălți, prin care au fost casate sentințele sub acest aspect, ca exemplu poate fi adusă decizia Curții de Apel Bălți din 27 septembrie 2022 prin care a fost casată sentința instanței de fond din 01 martie 2022 în latura pedepsei. În motivarea soluției adoptate de către instanța de apel, reținându-se prevederile art. 107 Cod penal conform căror amnistia - este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

Astfel, prin sentința din 01 martie 2022 a fost încetat procesul penal în privința lui B. M., în baza art. 152 alin. (1) CP, în legătură cu adoptarea Legii privind amnistia.

Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, inculpatul B. M., la 06 iulie 2021, aproximativ în jurul orelor 00.30, având scopul cauzării vătămarilor corporale, aflându-se în stradă, în fața gospodăriei lui P. S., situată în satul XX, raionul XY, în urma unui conflict cu ultimul, l-a lovit cu piciorul în regiunea piciorului drept, cauzându-i fractura așchiată ambelor oase epimetafiază distală, fractura maleulei mediale, deplasare minimă, care se califică către vătămare corporală medie în baza criteriului dereglării sănătății de lungă durată.

Sentința instanței de fond a fost atacată cu apel de către procurorul în Procuratura r. XX, solicitându-se casarea sentinței din 01.03.2022, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care inculpatul să fie recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 152 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse sub formă de 160 ore muncă neremunerată în folosul comunității și cu absolvirea de executarea pedepsei în baza Legii nr.243 din 24 decembrie 2021 cu privire la Amnistie în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova

La examinarea cazului din speță, Colegiul penal s-a expus în privința pedepsei penale care urma a fi aplicată în privința inculpatului pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod penal, totodată acordând deplină eficiență prevederilor art. 61 Cod penal, la fel și a prevederilor art. 75 Cod penal.

Ținând-du-se cont de cele constatate, Colegiul a considerat că reeducarea și corijarea inculpatului ar putea fi posibilă prin stabilirea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, inclusiv cu reducerea pedepsei prin aplicarea prevederilor art. 364¹ alin. (8) CPP, or prin stabilirea acestei pedepse se va atinge scopul pedepsei de restabilire a echității sociale, corectarea inculpatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni din partea inculpatului, cât și a altor persoane, prin stabilirea acestei pedepse nu i se va cauza suferințe fizice și nici nu i se va înjosi demnitatea.

Totodată, Colegiul penal a relevat și faptul, că, potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr.985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la cea de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.

Astfel, ținându-se cont că B. M. a întrunit cerințele stipulate în art. (2) alin. (1) și (3) a Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Colegiul penal a ajuns la concluzia că apelul procurorului în Procuratura r. XX urmează a fi admis, cu recunoașterea vinovăției în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) CP și conform acestei Legi aplicându-i-se inculpatului pedeapsa sub formă de 160 ore muncă neremunerată în folosul comunității, iar conform art. 389 alin. (4) pct. 2) CPP, art. 2 al Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova liberându-se de la executarea acestei pedepse.

Fiind verificată baza de date o hotărârilor Curții Supreme de Justiție s-a constatat că părțile nu au depus recurs ordinar împotriva deciziei instanței de apel.

Reieșind din circumstanțele constatate în urma studierii deciziilor emise de către Colegiul Penal al Curții de Apel Bălți în cauzele penale cu participarea minorilor, au fost identificate motive de casare a sentințelor instanțelor de fond și în latura gravității pedepsei și totodată a neaplicării prevederilor art. 79 Cod Penal, în care caz, minoratul se consideră ca circumstanță excepțională.

Fiind analizate deciziile emise de către instanța de apel, s-au identificat cazuri în care instanța de fond nu a ținut cont de recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, printre care: Recomandarea nr.R-22 (2000) referitoare la implementarea Regulilor Europene privind măsurile și sancțiunile comunitare, considerindu-se că aceste măsuri și sancțiuni reprezintă mijloace importante de luptă împotriva criminalității și că ele evită efectele negative ale închisorii. Rezoluția nr.76 privind „Alternative la pedeapsa închisorii”, prin care guvernelor statelor membre li s-a cerut să caute noi posibilități de introducere a variantelor noi alternative la închisoare, cu luarea în considerare, în mod special, a implicării comunității în procesul de resocializare a infractorilor, cât și a factorului de reintegrare în societate, mai ales a infractorilor minori. Acestea sunt considerate ca principalele măsuri care vizează umanizarea legii penale.

Legea penală acordă instanței de judecată o posibilitate largă de aplicare în practică a principiului individualizării răspunderii penale și a pedepsei penale, ținând cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care agravează sau atenuază răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Cu titlu de exemplu, este reținută și cauza penală de învinuire a lui M.M. în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 187 al.(1), art.186 al.(2) lit.c), d), art.187 al.(2) lit.b), c), e), f), art.187 al. (2) lit. e),f) Cod penal RM cu stabilirea pedepsei definitive, în temeiul art.84 al.(1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, sub formă de 4 (patru) ani închisoare.

În baza art.90 Cod penal, executarea pedepsei aplicate față de M. M. a fost suspendată condiționat pentru o perioadă de probațiune de 5 (cinci) ani

Instanța de fond, prin sentința din 29.11.2021 a reținut, că inculpatul M. M., la 20.09.2021, aproximativ la ora 08.15, aflându-se în Centrul de plasament al copiilor în situație de risc din or. XX, și folosindu-se de faptul, că cet. B. V., care se afla în serviciu de noapte a lăsat fără supraveghere pe raft telefonul mobil de model «Samsung G6», la preț de 5000 lei, în care era instalată cartela sim „Moldcell”, la preț de 50 lei, care se afla în două huse, la preț de 280 lei și nu era observat de nimeni, a sustras pe ascuns telefonul mobil sus indicat, care aparține cet.B. V., cauzându-i astfel ultimei o daună materială considerabilă în sumă totală de 5330 lei și cu cele sustrase s-a eschivat de la locul comiterii infracțiunii.

La fel, minorul M.M. a mai comis infracțiuni similare și la data de 13 septembrie 2021, 08 octombrie 2021, 11 octombrie 2021, 20 octombrie 2021, cauzând prin infracțiune prejudiciu material părților vătămate. Prin sentința emisă s-au admis în principiu acțiunile civile, oferindu-le dreptul părților vătămate de a înainta în instanța de ordin civil, acțiunile civile în vederea reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Dat fiind faptul că vina în comiterea infracțiunilor inculpatul M. M. a recunoscut-o integral, prin cererea semnată personal cu conținutul expres și neechivoc a renunțat de a fi prezentate probe suplimentare, solicitând în acest sens examinarea cauzei în ordinea prevăzută de art.364/1 CPP.

Procurorul în Procuratura or. XX, a contestat soluția instanței de fond din motivul netemeinicii și blândeții sentinței, considerând aplicarea eronată a prevederilor art. 90 CP, dat fiind faptul că inculpatul fiind minor a fost acuzat pentru comiterea a 5 infracțiuni.

Sentința instanței de fond a fost contestată cu apel și de către avocatul în interesele inculpatului, care nu era de acord parțial cu soluția adoptată de instanța de fond în latura aplicării pedepsei, considerînd-o a fi prea aspră și nejustificată, ținând cont de faptul că

inculpatul a recunoscut vina, s-a căit sincer de cele comise, avea doar 14 ani, anterior nefiind judecat, a înaintat cerere de examinare a cauzei penale în baza art.364/1 CPP.

Totodată, avocatul a invocat și prevederile art.2 și art.7 CPP RM, precum și art.79 al.(1) Cod penal RM și anume indicînd despre faptul că, minoratul persoanei care a săvîrșit infracțiunea se consideră circumstanță excepțională, solicitînd totodată admiterea apelului, casarea sentinței din 29.11.2021, cu pronunțarea unei noi hotărîri, prin care în privința inculpatului să fie aplicată o pedeapsă mai blîndă.

În cadrul examinării cauzei penale în instanța de apel, și făcîndu-se o analiză amplă a probelor cercetate s-a constatat că, concluziile făcute de instanța de fond privind vinovăția inculpatului în săvîrșirea infracțiunilor reținute în sarcina lui, au rezultat din probele administrate, cărora instanța de fond le-a dat a apreciere legală sub toate aspectele, complet și obiectiv, corespunzînd cerințelor stipulate de art.101 Cod pr. penală. La fel, ținîndu-se cont și de prevederile art. 61, 75 alin. (1) Cod penal.

Totodată, Colegiul penal a notat că instanța de fond a comis o eroare de drept la aplicarea pedepsei în privința lui M. M., dat fiind că nu a luat în considerație faptul că inculpatul la momentul comiterii infracțiunii era minor. Instanța de fond la cazul din speță nu a ținut cont de prevederile normei penale respective și nu a aplicat art.79 al.(1) Cod penal în privința inculpatului la stabilirea pedepsei.

Colegiul penal a menționat că, aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal, nu reprezintă o categorie aparte de pedeapsă, ci o măsură oferită persoanei prin lege de a demonstra că infracțiunea comisă de inculpat este un incident în viața acestuia. Prin urmare, instanța de fond urma să dea o suplimentară motivare de ce a ajuns la concluzia de a-i suspenda condiționat executarea pedepsei stabilită inculpatului pentru o perioadă de probațiune de anume 5 (cinci) ani.

Prin urmare, Colegiul penal a ținut cont în deplină măsură de următorii factori care au influențat la stabilirea pedepsei – de persoana inculpatului M. M., care a recunoscut vinovăția sa integral, s-a căit sincer de cele comise, era minor, anterior nu a mai fost condamnat, împrejurări care în totalitate, în esență, a format convingerea posibilității făptuitorului de a se corija fără a executa efectiv pedeapsa cu închisoare.

Astfel, prin decizia Curții de Apel Bălți din 30 martie 2022, M.M. a fost condamnat în baza art.186 al.(2) lit.c),d); 187 al.(1); art. 187 al.(2) lit.e),f); 187 al.(2) lit.e),f) Cod penal, cu aplicarea prevederilor art.70 al.(3), art.79 al.(1) CP, art.364/1 CPP, și în baza art. 84 alin. 1 CP, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, s-a stabilit lui M. M. pedeapsa definitivă sub formă de închisoare de termen de 3 ani.

În baza art.90 Cod penal RM, s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii, cu stabilirea perioadei de probațiune de 2 ani, în rest menținîndu-se dispozițiile sentinței instanței de fond.

Fiind verificată baza de date o hotărârilor Curții Supreme de Justiție s-a constatat că decizia instanței de apel a fost contestată cu cerere de recurs ordinar de către procuror, și prin decizia Curții Supreme de Justiție din 03 august 2022 a fost declartă inadmisibilitatea recursului ordinar ca fiind vădit neîntemeiat și menținută decizia instanței de apel.

În cadrul examinării cauzelor penale în ordine apel cu participarea minorilor, Colegiile penale au reținut și temeinicia sentinței instanței de fond în ce privește constatarea ca fiind dovedită vinovăția și încadrarea juridică a acțiunilor potrivit normelor dreptului penal, printr-o apreciere obiectivă a probatoriului conform art. 93-101 Cod de procedură penală.

Astfel, ca exemplu poate fi adusă decizia Curții de Apel Bălți din 23 februarie 2022, prin care a fost menținută sentința instanței de fond din 21 octombrie 2021, prin care C.D. a fost condamnat în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 145 alin. 2 lit. i), j) Cod Penal, art. 145 alin. (2) lit. i), j), k) Cod penal, art. 188 alin. (2) lit. b), d), e), f) Cod penal, fiind examinată cauza în procedură simplificată prevăzută de art. 364 ¹ Cod Penal, în corespundere cu art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor numite, definitiv spre executare fiindu-i stabilit 12 (douăsprezece) ani închisoare, cu executare în centrele de detenție pentru minori și tineri.

Prin aceeași sentință a fost condamnat și P.V. de comitera infracțiunilor prevăzute de art. 145 alin. (2) lit. i), j) Cod penal, pe art. 145 alin. (2) lit. i), j), k) Cod penal, art. 179 alin. (2) Cod penal, art. 188 alin. (2) lit. b), d), e), f) Cod penal, fiind examinată cauza în procedură simplificată prevăzută de art. 364 ¹ Cod Penal, în corespundere cu art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor, definitiv spre executare fiindu-i stabilită pedeapsa închisorii pe termen de 13 (treisprezece) ani, în penitenciar de tip închis.

Potrivit sentinței inculpații au fost condamnați pentru faptul că în noaptea din 31.05.2021 spre 01.06.2021 în intervalul orelor 23.00 - 02.00, acționând de comun accord, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzându-le și admițând în mod conștient survenirea urmărilor, aflându-se în gospodăria din localitatea XX ce-i aparține lui C. M., urmărind scopul uciderii lui, cu o deosebită cruzime i-a aplicat cu un ciocan o lovitură în regiunea capului, de la care acesta căzu în poziție orizontală, după care în continuarea acțiunilor infracționale, i-au aplicat multiple lovituri cu un ciocan și cu o coadă de topor în regiunea capului și o lovitură cu un cuțit de bucătărie în regiunea gâtului, de la care a survenit decesul acestuia.

Tot ei în acea noapte, după comiterea omorului lui C.M., continuându-și intențiile infracționale au pătruns într-o construcție auxiliară din gospodăria victimei, de unde au

sustras două cabaline a câte 9000 lei fiecare și hipomobilul în valoare de 1500 lei, cauzându-i un prejudiciu material considerabil în valoare de 19 500 lei. Dat fiind faptul că au fost observați în momentul sustragerii de către vecinul B. M., inculpații i-au aplicat și vecinului B.M. mai multe lovituri în regiunea capului cauzându-i vătămări corporale incompatibile cu viața, după care au plecat de la fața locului cu hipomobilul și două cabaline, ca urmare, decesul lui B.M. survenind la scurt timp.

În termenul și ordinea prevăzută de art. art. 401 - 402 CPP, sentința de condamnare a fost atacată cu apel în latura pedepsei penale, de către succesorii părților vătămate, cu solicitarea înăspririi ei la limita maximă, prevăzută de sancțiunea normelor incriminate, în special a celei de omor, ca urmare a decesului a două persoane; cea aplicată de instanță considerând-o mult prea blândă în raport cu gravitatea faptelor comise, mijloacele folosite, cruzimea deosebită manifestată, urmările survenite, personalitatea făptuitorilor și comportamentul lor de după comiterea infracțiunilor.

Pe de altă parte inculpații fiind reprezentați de către avocați, au solicitat atenuarea pedepsei numite, prin reducerea ei la limita minimă prevăzută de lege, luându-se în considerație vârsta tânără, recunoașterea vinovăției, regretul manifestat pentru urmările survenite și acceptarea examinării cauzei într-o procedură simplificată prevăzută de art. 364/1 CPP.

La fel, sentința instanței de fond a fost contestată și de către procuror, care a solicitat respingerea cererilor de apel declarate de către succesorii legali a părților vătămate, la fel ca și cel al inculpatului C.D., cu menținerea neschimbată a sentinței instanței de fond, ca fiind una corectă, inclusiv și în latura pedepsei penale, stabilită prin respectarea prevederilor art. 70 alin. (3) și (3¹) Cod penal, coroborată cu art. 364/1 alin. (8) Cod pr. penală în limita sancțiunilor normelor penale, în caz de admisibilitate, aplicându-i lui P.V. legea amnistiei nr. 243 pe art. 179 alin. (2) Cod penal.

În cadrul examinării cauzei în instanța de apel, colegiul penal al Curții de Apel Bălți a constatat că instanța de fond a ținut cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunilor săvârșite, de persoana inculpaților, precum și de circumstanțele cauzei care atenuază sau agravează răspunderea penală, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului și de condițiile de viață ale acestora.

Respectiv, constatând cu certitudine vinovăția inculpaților în faptele comise, instanța de fond, la stabilirea pedepsei penale a dat deplină eficiență prevederilor art. 61, 75 CP, ce a determinat scopul și criteriile generale de individualizare a pedepsei, luând în considerație caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunilor săvârșite, de persoana inculpaților, precum și de circumstanțele cauzei care atenuază sau agravează răspunderea penală, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului și de condițiile de viață ale acestora.

Respectiv, doar instanța de judecată este în măsură să înfăptuiască acțiunea de individualizare a pedepsei pentru infractorul care a săvârșit o infracțiune, având deplina libertate de acțiune în vederea realizării operațiunii respective, ținând seama de regulile și principiile prevăzute de C. P. la stabilirea felului, duratei ori a cuantumului pedepsei.

Din conținutul deciziei instanței de apel, rezultă clar motivele pentru care a fost menținută soluția primei instanțe, precizând că prima instanță la stabilirea pedepsei a ținut cont de rezonanța sporită a infracțiunilor săvârșite ce se cataloghează ca grave și excepțional de grave, ce a atentat la cel mai important bun al omului – viața acestui, or, lipsirea de viață cu intenție a unei persoane constituie una dintre cele mai intolerabile infracțiuni, ceea ce explică severa sancționare prevăzută pentru această infracțiune. Tot aici, Colegiul penal a menționat și faptul că, inculpații au comis infracțiuni, care atentează la valoarea primordială protejată de legea penală – viața și sănătatea persoanei, or, dreptul la viață al oricărei persoane prevăzut de art.2 CEDO prevalează asupra altor drepturi, iar Curtea Europeană acordă dreptului la viață o semnificație cu totul aparte, situându-l printre articolele primordiale ale Convenției.

Fiind verificată baza de date o hotărârilor Curții Supreme de Justiție s-a constatat că decizia instanței de apel a fost contestată cu cerere de recurs ordinar de către avocat în numele inculpatului, și prin decizia Curții Supreme de Justiție din 07 septembrie 2022, a fost declartă inadmisibilitatea recursului ordinar ca fiind vădit neîntemeiat și menținută decizia instanței de apel.

II. Concluzii. Recomandări.

Delincvența juvenilă este un fenomen social care include toate încălcările de norme de către minorii care nu au împlinit vârsta de 18 ani. Toate aceste fapte comise de un copil sau de un adolescent sunt sancționate penal. Dintre cauzele comportamentului delinvent al copiilor și adolescenților am putea enumera:

- La nivel macrosocial: sărăcia din mediul familial fiind o cauză importantă, care generează producerea cazurilor de delincvență în rândul minorilor.

- La nivel microsocal: dezorganizarea familiilor, lipsa supravegherii părintești – ca una dintre consecințele migrației forței de muncă, agresivitatea, alcoolismul, narcomania, abandonul școlar.

Analizând per ansamblu fenomenul infracționalității juvenile, important este faptul că părinții reprezintă o forță importantă în prevenția și reducerea comportamentelor indezirabile. În calitate de recomandare, urmează de întreprins niște acțiuni necesare, pentru a diminua acest fenomen:

1. îmbunătățirea educației în familie;
2. reviziunea stilului atitudinal/ educațional în familie;
3. evitarea pedepselor neîntemeiate sau chiar aspre împotriva copiilor;
4. adaptarea sistemului din învățământ la nevoile specifice ale adolescenților;
5. implicarea părinților, a școlii, și, mai general, a societății civile în proiecte sociale pentru identificarea cauzelor devianței;
6. elaborarea unor strategii adecvate pentru combaterea fenomenului, dar și pentru reinsertia socială a minorului infractor.

Copii au nevoie de familie, de o familie în care să găsească următoarele:

- respectul reciproc părinți-copii, în asigurarea căruia rolul conducător revine părinților, care îmbină blândețea, căldura și dragălalșenia cu fermitatea;
- constanță și claritate în atitudini și preocuparea de a-i învăța pe copii importanța consecințelor logice ale acțiunii prin aplicarea regulii celor trei R: soluție Relațională, care să implice Respectul și nu umilința și care să fie Rezonabilă, având scopul de a învăța din ea și nu de a produce suferință;
- comunicare deschisă presupunând ascultarea activă a celor spuse de copil și încercarea de a înțelege mesajul real pe care dorește să-l comunice, pentru a lua decizia cuvenită;
- fără pedepse fizice, care, chiar dacă rezolvă pe termen scurt un comportament nedorit, are consecințe negative pe termen mediu și lung, atât pentru copii (generând resentimente, mânie, frică, ură), cât și pentru părinți, care se simt ulterior vinovați, confuzi, necăjiți, suferind alături de copii; pedepsele fizice induc un comportament violent, care se va reproduce și în viața adultă.

Întrucât familia reprezintă factorul primordial al socializării morale și al integrării copilului în societate, se impune, necesitatea adoptării unor acțiuni de susținere economică a familiilor cu dificultăți financiare, care au în creștere sau întreținere copii minori. Un aspect al politicilor sociale promovate de stat vizează reactualizarea și reinstituționalizarea serviciului de asistență educativă și psiho-socială, ale cărei tradiții pot fi valorificate, într-un sens benefic pentru protecția și ocrotirea familiei și minorului care creează probleme de adaptare și comportare socială. Experiența avansată din alte țări demonstrează eficiența Centrelor și cabinetelor de consiliere familială în care activează psihologi, a unor grupuri de lucru specializate în profilaxia conduitelor deviante la copii, adolescenți și maturi.

Comunitatea internațională acordă permanent o atenție tot mai sporită justiției pentru copii în conflict cu legea și insistă ca aceștia să beneficieze de un tratament diferit de cel al adulților. În ultima perioadă, legiuitorul din Republica Moldova a efectuat reforme legislative în domeniul protecției drepturilor copilului în contact cu sistemul de

justiție, fiind operate un șir de modificări în Codul Penal, Codul de procedură penală, în favoarea minorilor.

Conform observațiilor Comitetului ONU, legislația Republicii Moldova este mai compatibilă cu standardele internaționale în ultima perioadă, referitor la: exercitarea urmăririi penale pe cauzele pornite în privința minorilor, durata sancțiunilor pentru copii a fost redusă, numărul copiilor care sunt scoși în afara sistemului juridic penal cât mai devreme posibil este în creștere, au fost create servicii de mediere și au fost întreprinse eforturi de a școlariza copiii aflați în detenție preventivă.

Regulile de la Beijing, adoptate de Organizația Națiunilor Unite prin Rezoluția 40/33 din 29.11.1985, a recomandat ca personalul care intră în contact cu copiii să fie calificat și profesionist, să beneficieze în prealabil de o instruire specială. Personalul din justiția juvenilă: polițiștii, consilierii de probațiune, mediatorii, procurorii și judecătorii au primit o instruire specială, fiind răspunzători pentru toate acțiunile și strategiile lor.

Pe cale de consecință, fiind efectuată o analiză obiectivă și multiaspectuală asupra tuturor deciziilor emise de către Curtea de Apel Bălți în perioada de referință, la practica judiciară cu privire examinarea cauzelor penale cu participarea minorilor, prin care au fost menținute sentințele instanțelor de fond din raza de activitate a Curții de Apel Bălți, se atestă respectarea prevederilor normelor legale ale Codului Penal și Codului de Procedură Penală a Republicii Moldova la emiterea sentințelor de către primele instanțe.

În urma analizei deciziilor Curții de Apel Bălți prin care au fost casate sentințele instanțelor de fond, se constată că totuși instanțele de fond în unele cazuri nu au dat aprecierii la justa valoare a tuturor circumstanțelor cauzelor penale în fapt și de drept.

Ca rezultat a aprecierii incorecte și în lipsa cercetării sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei s-a admis stabilirea de către primele instanțe a unor pedepse penale pentru faptele comise de către inculpați contrar prevederilor art. 61 Cod penal, care presupune scopul pedepsei penale și art. 75 Cod penal, care impune în sine individualizarea pedepsei penale.

În cele ce urmează, instanțele judecătorești ar trebui să acorde o atenție mai sporită individualizării pedepselor, pentru a evita dificultățile neobișnuite și a afecta reabilitarea infractorului, urmîndu-se să se țină seama de circumstanțele personale ale făptuitorului și, în special, de impactul probabil al pedepsei asupra fiecărui făptuitor.

Curtea de Apel Bălți, atrage atenția și asupra faptului aplicării incorecte a Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova. Fiind studiate și analizate deciziile emise în perioada de referință, s-a constatat în unele cazuri încetarea procesului penal cu aplicarea Legii nr. 243 privind Amnistia, iar în alte cazuri instanțele de fond au constatat

vinovăția, aplicînd Legea nr. 243/2021 cu liberarea de executarea pedepsei penale, dar, de fapt nestabilind pedeapsa inculpatului.

În general, instanțele judecătorești ar trebui să expună motive concrete, în particular pentru aplicarea pedepselor. Ar trebui prezentate motive specifice mai ales atunci când se impune o pedeapsă privativă de libertate. Un „motiv” este o motivare care leagă pedeapsa specială de gama normală de pedepse pentru tipul de infracțiune și de motivările declarate pentru aplicarea sentinței. Prevederile relevante sunt articolele 75–79 și 82 din Codul penal. Această secțiune se aplică infracțiunilor mai puțin grave, grave și deosebit de grave.

Este bine stabilit în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) că, reflectînd un principiu al bunei administrări a justiției, hotărârile judecătorești ar trebui să indice în mod adecvat motivele pe care se bazează și motivele prevăzute pentru hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești nu ar trebui să fie automate sau stereotipice, să se ofere o motivare care să coreleze pedeapsa specială cu gama normală de pedepse pentru tipul de infracțiune și cu motivările pentru emiterea sentinței.

Pe cale de consecință, pentru a întruni obiectivul diminuării erorilor judiciare asemenea celor sus menționate, care ar avea drept scop pronunțarea unor hotărâri judecătorești legale și întemeiate, în scopul efectuării unei justiții echitabile și imparțiale, creînd totodată o practică judiciară uniformă, avînd în vedere rezultatele analizei deciziilor emise de către Curtea de Apel Bălți, este remarcabil faptul că instanțele de fond să țină cont de cele menționate în prezenta notă informativă și să examineze cauzele efectuînd o vastă cercetare multispectuală și obiectivă a circumstanțelor cauzei cu verificarea tuturor aspectelor de drept ce au importanță pentru justa soluționare a cauzelor penale,

Se propune:

1. Discutarea prezentei note informative în cadrul ședinței operative a Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți.
2. A ține sub monitorizare problematica dată.
3. Plasarea notei informative pe pagina - web a Curții de Apel Bălți.

***Coordonator, judecător
al Colegiului Penal
al Curții de Apel Bălți***

Angela Revenco

***Executat: Șefa Direcției Sistematizare,
Generalizare și Relații Publice Tatiana Țurcanu***